

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ DE PE LĂNGĂ PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

SUPLIMENT LA REVISTA "ADMINISTRAREA PUBLICĂ"

A fost lansată prima sesiune, anul I cu frecvența redusă

Pe 15 octombrie, la Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova a fost lansată prima sesiune pentru masteranzii anului I, învățământ cu frecvență redusă, la specializările: *Management, Relații internaționale, Managementul informațional în administrația publică și Anticorupție*. Este de remarcat faptul că specializarea *Anticorupție* este înscrisă pentru prima dată în procesul de studii la Academie, fiind autorizată de Ministerul Educației.

Noua specializare denotă intențiile Academiei de Administrare Publică de a contribui, prin pregătirea profesioniștilor de înaltă calificare în domeniul respectiv, la realizarea mai eficientă a politicii statului privind combaterea corupției. ***Inițiativa conducerii Academiei s-a bazat și pe cooperarea cu Academia Internațională***

de Anticorupție, cu sediul la Laxenburg, Austria, cu care a încheiat un Memorandum de Înțelegere, ce prevede implementarea la Academie a formelor și metodelor de instruire în domeniul anticorupției și de prevenire a acestui flagel antisocial, practicate în țările Europene.

Începutul sesiunii a fost precedat de o adunare festi-

vă cu participarea conducerii Academiei, profesorilor și masteranzilor.

În cuvântul de salut, ***prim-prorectorul Academiei, dl Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar***, i-a felicitat pe masteranzi pentru reușitele lor la admitere, fiind înmatriculați la cele patru specializări cei mai buni - 140 de persoane din cei peste 400 de

candidați. „Ați venit din diferite autorități publice, instituții și organizații, fiind absolvenți ai diferitor universități, a menționat în continuare dl prim-prorector, dar aici, la Academie, toate specializările sunt orientate spre un singur scop – de a vă pregăti specialiști profesioniști de înaltă responsabilitate pentru activitatea pe viitor în cadrul sistemului public al țării. Voi veți fi oamenii care veți lua parte la procesele decizionale, la promovarea politicilor socio-economice ale statului. Și responsabilitatea începe de aici, de la Academie, prin acumularea pe parcursul anilor de studii a cunoștințelor temeinice în domeniul științei administrației.” Dl Oleg Balan s-a referit și la frumoasele tradiții de la Academie, cum ar fi onorarea Imnurilor statului și al Academiei, întâlnirile cu ambasadori și înalți demnitari de stat din diferite țări ale lumii, plantarea pomilor pe Aleea Absolvenților etc.

Una dintre aceste tradiții este și prezentarea la începutul fiecărui an de studii

(Continuare în pag. 4)

MESAGER AL ȘTIINȚEI ADMINISTRAȚIEI

Revista „Administrarea Publică” la 20 de ani

Aurel SÎMBOTEANU,
doctor în științe politice, conferențiar universitar, membru al Colegiului redacțional al revistei „Administrarea Publică”

Odată cu fondarea, în anul 1993, a Academiei de Studii în Domeniul Administrării Publice de pe lângă Guvernul Republicii Moldova, redenumite în 1998 în Academia de Administrare Publică, iar în 2003 - reorganizate în Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, s-a declanșat nu numai procesul de pregătire a cadrelor pentru administra-

ția publică, dar au demarat și cercetările în domeniul științei administrației. ***Pentru facilitarea acestui proces, la Academie a fost organizată editarea revistei metodico-științifice trimestriale „Administrarea Publică,” primul număr al căreia a apărut acum 20 de ani, fiind raportat la trimestrul octombrie-decembrie 1993.***

Este semnificativ faptul

că primul număr al revistei se deschide cu textul Decretului Președintelui Republicii Moldova, Mircea Snegur, din 21 mai 1993, privind pregătirea cadrelor pentru organele administrației de stat și de autoadministrare locală prin care se instituie Academia și se stabilesc principiile sale atribuții, cum ar fi

(Continuare în pag. 3)

Moldova susținută de Estonia

Președintele Estoniei, **Tomas Hendrik Ilves**, a reiterat susținerea țării sale pentru procesul de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și a spus că se pronunță pentru

liberalizarea regimului de vize pentru moldoveni. Declarațiile au fost făcute în cadrul unui briefing comun cu Președintele Republicii Moldova, **Nicolae Timofti**.

Președintele estonian a menționat că țara sa susține și mai mult Moldova în preajma Summit-ului de la Vilnius. „*Puteți conta pe noi când aveți anumite probleme. Știm cât de greu este să obțineți acest lucru, e un proces foarte dificil și sper că o*

veți face mai repede decât noi,” a spus Ilves.

Oficialul a specificat că semnarea Acordului de Asociere cu U.E. va duce inevitabil și la o creștere a calității produselor. „*Cu presiuni ne-am ciocnit și noi, în est poți vinde produse de calitate mai joasă, dar dacă vreți să comercializați în vest, trebuie să aveți produse de calitate*,” a adăugat președintele estonian.

În cadrul briefingului, președintele R. Moldova, N. Timof-

ti, și-a exprimat gratitudinea față de suportul acordat de Estonia țării noastre și a specificat că și în viitor cele două state vor coopera la același nivel.

„*Cuvintele cheie în discuția noastră au fost solidaritate și susținere. Estonia sprijină constant eforturile R. Moldova de integrare în U.E. Acum am discutat și agenda Summit-ului de la Vilnius și am decis că vom coopera și în domeniul guvernării electronice*,” a opinat Timofti.

Pentru un Parlament deschis

La sfârșitul fiecărei sesiuni ordinare legislative va fi editat Buletinul informativ al Parlamentului. Conceptul publicației a fost aprobat de Biroul permanent al Parlamentului. Buletinul va reflecta temele majore abordate de Parlament pe parcursul sesiunii parlamentare, fiind prezentate pozițiile fracțiunilor

parlamentare și opiniile societății civile pe marginea subiectelor discutate. Publicația va fi destinată autorităților publice centrale și locale, organizațiilor societății civile, reprezentanților instituțiilor internaționale și corpului diplomatic acreditat în Republica Moldova, forurilor internaționale și parlamentelor din statele cu care țara noastră are stabilite relații de cooperare. Buletinul informativ va apărea în limbile română, rusă și engleză, în variantă tipărită și electronică.

De asemenea, va fi editat și un Buletin informativ intern al Parlamentului, care va conține

informații relevante activității funcționarilor publici. Publicația va prezenta noutățile legislative ce vizează activitatea funcționarilor publici, activitățile desfășurate la nivelul Secretariatului Parlamentului pentru realizarea obiectivelor din planurile de dezvoltare strategică, activitățile planificate de către subdiviziuni și comisii, noutățile editoriale din domeniu etc. Buletinul va apărea lunar, în format electronic.

Pentru consolidarea capacităților de comunicare a instituției parlamentare va fi creat Centrul pentru vizitatori și informare. Prioritățile noi

subdiviziuni vor fi difuzarea de informații despre activitatea Parlamentului pentru publicul larg și promovarea unui Parlament deschis. Centrul va elabora materiale informative și explicative despre activitatea instituției legislative, va organiza vizite la Parlament pentru copii, studenți, persoane în etate, va desfășura mese rotunde, expoziții. Totodată, subdiviziunea va furniza răspunsuri la solicitările cetățenilor.

Centrul pentru vizitatori și informare din cadrul Parlamentului Republicii Moldova urmează să-și înceapă activitatea pe parcursul anului 2014.

Întrevedere Iurie LEANCĂ – Kristian VIGENIN

Prim-ministrul Iurie Leancă a avut o întrevedere cu ministrul Afacerilor Externe al Republicii Bulgaria, Kristian Vigenin, aflat într-o vizită de lucru în Republica Moldova. În cadrul întrevederii, părțile au discutat despre agenda europeană și

cooperarea economică bilaterală.

Șeful executivului a salutat vizita ministrului bulgar, menționând că este un semnal de solidaritate al Bulgariei față de parcursul european al Republicii Moldova, mai ales, în contextul Summitului Parteneriatului Estic de la Vilnius, unde urmează să fie parafat Acordul de Asociere, inclusiv Acordul de Liber Schimb cu Uniunea Europeană.

Șeful diplomației bulgare a menționat că țara sa va susține Republica Moldova în realiza-

rea agendei europene. „*Mesajul nostru către minoritatea națională bulgară este că Republica Moldova trebuie să devină parte a Uniunii Europene. Astfel, bulgarii de aici vor fi mai aproape de noi*”, a declarat Kristian Vigenin.

În contextul întăririi relațiilor economice bilaterale, Iurie Leancă a sugerat ca mai mulți investitori străini să vină în țara noastră și a cerut Guvernului bulgar să contribuie la modernizarea Universității din Târgu Mureș, unde se află cea mai mare comunitate de bulgari.

Mai mult, Premierul a pus în discuție oportunitatea unei ședințe comune interguvernamentale, care să se desfășoare la Târgu Mureș.

În Bulgaria sunt înregistrați aproape 2850 de cetățeni moldoveni cu reședință permanentă, 399 - cu ședere de lungă durată și 86 - aflați la studii.

În prezent, cele două țări negociază acorduri bilaterale în domeniile transport internațional de mărfuri, protecția proprietății industriale, migrație, finanțe, audiovizual și cultură.

MESAGER AL ȘTIINȚEI ADMINISTRAȚIEI

Revista „Administrarea Publică” la 20 de ani

(Continuare, încep. în pag. 1)

pregătirea și perfecționarea cadrelor pentru administrația publică, efectuarea cercetărilor științifice în domeniul teoriei și practicii administrației publice, pregătirea cadrelor științifice și didactice în acest domeniu.

Cuvintele încurajatoare din mesajul Primului-Ministru al Republicii Moldova de atunci, Andrei Sangheli, publicat în același număr, care considera „că această revistă va deveni un emițător activ de opinii, un centru capabil să pună în circulație nume noi, idei noi, să inițieze energic pe paginile sale discuții și convorbiri privind cele mai diverse și actuale probleme, să atragă la ele un număr impunător de cititori,” au devenit, în viziunea noastră, o realitate.

În aspect investigațional, primul număr al revistei „Administrarea Publică,” demarează cu un studiu fundamental al primului rector al Academiei, Mihail Platon, doctor habilitat, profesor universitar, intitulat „Pregătirea cadrelor de stat: în căutarea concepției.” În acele condiții, cu adevărat, se cereau conceptualizate multe domenii de cercetare, inclusiv cel al administrației publice, care era unul nou pentru știința autohtonă.

Ajustarea la noile condiții a sistemului administrativ, care urma să asigure ireversibilitatea proceselor inițiate, era condiționată de trecerea la un nou sistem politic bazat pe pluralism și diversitate, competitivitate și relații economice de piață.

Ideile lansate de către Mihail Platon privind rezolvarea sarcinilor care stăteau în fața organelor de stat după dobândirea independenței sunt completate în studiile lui P. Cojocaru și O. Petrușin - „Principiile și prioritățile transformărilor

structurale în economia Republicii Moldova,” Mihai Cotorobai - „Descentralizarea și autoadministrarea locală. Cerințe ale timpului,” C. Atamanencă - „Cadrelor de conducere din administrația publică locală - instruire continuă.”

Studiile respective conțin analize profunde ale temelor investigate, caracterizează starea de lucruri în domeniile vizate și formulează unele recomandări privind ameliorarea situației din administrația publică în legătură cu schimbările politice, economice și sociale intervenite.

Revista „Administrarea Publică” a fost concepută ca un mesager al științei administrației, dar și un mijloc de expunere în paginile sale a viziunilor funcționarilor practicieni. În acest sens, chiar în primul număr, sunt publicate mai multe materiale care conțin descrierea experienței de activitate a mai multor autorități ale administrației publice locale.

Astfel, primarul de atunci al orașului Soroca, A. Chișner, promovează ideea unui nou stil de lucru în administrația publică, viceprimarul orașului Cahul, V. Vdovenco, evidențiază profesionalismul ca un

imperativ al timpului, foștii președinți ai comitetelor executive raionale Briceni și Basarabeasca, Valeriu Bulgari și, respectiv, Grigore Ojog sunt tentați să vadă eficientizarea administrației publice locale prin pregătirea și asigurarea activității eficiente a cadrelor.

Observăm că studiile respective pun accentul pe factorul uman, și aceasta este firesc, întrucât o administrație publică, ce urma să fie organizată pe principii noi, democratice putea deveni eficientă doar cu condiția implementării unor paradigme noi privind activitatea personalului din administrația publică, orientate spre promovarea profesionalismului, meritocrației, depolitizării și moralității cadrelor, circumstanțe care rămân actuale până în prezent pentru sistemul administrativ moldovenesc.

În condițiile în care R. Moldova se afla la începuturile edificării statului independent și, respectiv, al unui sistem nou de administrație publică, devenea înțeleasă necesitatea studierii experienței altor state în acest domeniu și al rolului pe care îl puteau avea în desfășurarea acestor procese unele organisme internaționale.

Revista „Administrarea Publică” inițiază, începând chiar cu primul număr, unele investigații în această direcție. Astfel, reflectând problematica personalității conducătorului instituției administrative din perspectiva experienței altor țări, se lansează ideea necesității studierii experienței în domeniul pregătirii cadrelor, a țărilor cu o democrație avansată, aducându-se exemple din practica administrativă a Franței, Angliei, Germaniei, Japoniei, Canadei, S.U.A. și a altor țări. Descrierea experienței altor state în organizarea și funcționarea sistemelor administrative a devenit, ulterior, o bună tradiție a revistei.

Cât privește rolul pe care îl puteau avea în edificarea noului sistem administrativ în Republica Moldova unele organisme internaționale, primul număr al revistei inserează articolul fostului reprezentant permanent al P.N.U.D. în Moldova, Winston Temple, „Rolul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (P.N.U.D.) în promovarea dezvoltării prin învățământ și instruire în Moldova.” Autorul descrie noile condiții politice, economice și sociale ale Republicii Moldova după dobândirea independenței, specificând rolul învățământului și al instruirii în perioada de tranziție și, îndeosebi, rolul Academiei de Administrare Publică în derularea transformărilor ce urmau să se desfășoare în sistemul administrativ al Republicii Moldova. Se examinează și rolul P.N.U.D.-ului în susținerea programului Academiei prin identificarea și colaborarea cu grupuri donatoare externe capabile să asigure resursele tehnice și financiare necesare pentru realizarea programului.

Practica ulterioară a demonstrat utilitatea colaborării Academiei cu organismele

(Continuare în pag. 4)

A fost lansată prima sesiune, anul I cu frecvența redusă

(Sfârșit. Început în pag. 1)

a Academiei, cuvântul fiind oferit **directorului Departamentului Organizarea Instruirii, dnei Maria Strechii, doctor, conferențiar universitar.** Vorbind despre începuturile Academiei, care a marcat anul acesta 20 de ani de la fondare, dumeaiei s-a referit cu un deosebit respect la întemeietorii instituției – primul rector al Academiei, Mihail Platon, și primul Președinte al Republicii Moldova, Mircea Snegur, care a susținut ideea dlui Platon și a emis decretul privind fondarea Academiei.

În continuare, dna Maria Strechii a accentuat, îndeosebi, reorganizările structurale din ultimii trei ani, operate de noua conducere a Academiei, recto-

rul Vasile Marina și prim-prorectorul Oleg Balan, cu scopul de a optimiza și a perfecționa procesul de studii, Academia de Administrare Publică fiind transformată, după aprecierile experților europeni, într-un adevărat Centru de excelență

de pregătire a funcționarilor publici.

De asemenea, proaspeții masteranzi au fost informați detaliat despre activitatea Bibliotecii Științifice a Academiei, prezentarea fiind făcută de către **dna Rodica Sobieski-**

Camerzan, șefa secției informare și documentare. Astfel, masteranzii s-au familiarizat cu serviciile prestate, programul de lucru al bibliotecii, cu formele și metodele de lucru cu materialele disponibile la bibliotecă, fondul căreia numără peste 39 mii exemplare de literatură de specialitate și care se completează permanent cu noi apariții editoriale.

După încheierea adunării festive, masteranzii au mers în sălile de studii ale Academiei la prima sesiune a noului an de învățământ cu frecvență redusă.

Cor. „F. P.”

MESAGER AL ȘTIINȚEI ADMINISTRAȚIEI

Revista „Administrarea Publică” la 20 de ani

(Sfârșit. Început în pag. 1, 3)

internaționale și europene în domeniul de pregătire a cadrelor pentru administrația publică și desfășurării activității științifice în acest domeniu, acțiuni reflectate frecvent în paginile revistei „Administrarea Publică.”

Analiza conținutului primului număr al revistei „Administrarea Publică” ne demonstrează corectitudinea și claritatea cu care fondatorul său în persoana Academiei de Administrare Publică și a primului său rector, Mihail Platon, a identificat misiunea și funcțiile revistei, care ulterior au fost amplificate și completate cu alte direcții de cercetare științifică și activități practice.

Pe parcursul celor 20 de ani de activitate științifică și editorială, revista „Adminis-

trarea Publică” a fost și este permanent în căutarea posibilităților de a-și perfecționa activitatea prin îmbogățirea periodică a formatului editorial, prin deschiderea de noi rubrici, atragerea de noi autori din țară și din străinătate, inclusiv din rândurile tinerilor

cercetători, prin îmbunătățirea calității investigațiilor publicate, prin stabilirea unor relații benefice cu autoritățile administrației publice.

Cele realizate au fost posibile prin susținerea conducerii Academiei de Administrare Publică, colaborării cu autori-

tățile administrației publice centrale și locale și, desigur, prin activitatea nemijlocită a angajaților redacției revistei și, în primul rând, a responsabililor de ediție care s-au succedat în acești ani: Vasile Cioaric, Boris Parii, Vasile Trofăilă, Mihai Manea.

Ajunsă la vârsta de douăzeci de ani, revista științifică „Administrarea Publică” este în ascensiune, valorificând număr cu număr noi dimensiuni tematice ale științei administrației și activității administrative, aducându-și contribuția la edificarea unui sistem modern de administrație publică în Republica Moldova.

CUM REZOLVĂM PROBLEMA PRIMĂRIILOR MICI?

Ghenadie IVAȘCENCO,
consultant, PNUD-Moldova,
Programul Comun de
Dezvoltare Integrată

Există un indicator după care Republica Moldova ocupă un loc „destoinic” în ierarhia europeană – numărul de primării. 898 de primării avem astăzi în Republica Moldova. Mai mult decât în alte state mai mari, mai populate și mai prospere. De exemplu, în Marea Britanie sunt în total 435 de primării, Suedia – 290, Portugalia - 308, Olanda - 443, Norvegia - 431, Finlanda – 348. Totodată, dacă pe parcursul ultimilor 20 de ani în majoritatea țărilor europene numărul de primării s-a redus, în Moldova s-a înregistrat chiar a creștere la acest capitol. Ba mai mult, în ultimii 20 de ani, după ritmul de creștere a numărului de primării (+11%), Moldova s-a plasat printre primele state din lume.

Astăzi, o primărie din statele Uniunii Europene însumează în medie cca 5.550 de locuitori, iar mai multe studii de specialitate indică un prag adecvat de minim 5.000 de locuitori pentru o administrație locală, care ar permite folosirea eficientă a resurselor și prestarea adecvată de servicii publice locale.

În Moldova, 86% din primării au o populație mai mică de 5000 locuitori. Totodată, fiecare al 4-lea primar din Moldova conduce o primărie „de excepție”, pentru că are o populație mai mică de 1500 locuitori – pragul minim prevăzut de legislația Republicii Moldova care

permite crearea unei primării separate. Cu alte cuvinte, avem primării create oriunde acest lucru s-a dorit, iar dezideratul nostru politic de a nu impune cetățeanul să meargă după un certificat la câțiva kilometri de casă s-a realizat cu „succes.”

Evident, numărul existent de primării în Moldova nu prezintă o problemă în sine. Problema constă în capacitatea acestor primării de a presta servicii cetățenilor și de a promova dezvoltarea localităților. Pentru că problemele care stau în fața satelor moldovenești sunt enorm de mari, iar primăriile sunt extrem de mici și de slabe pentru a face față acestor probleme.

Absoluta majoritate a primăriilor rurale nici măcar nu și pot permite să-și angajeze un arhitect, un economist, un inginer tehnico-edilitar sau un specialist în domeniul tineretului. Pentru că sunt prea mici și prea sărace pentru a-și permite asemenea „lux”. Ba mai mult, pentru un număr de 300-400 gospodării casnice, cât gestionează o primărie mică, înființarea unor operatori de servicii comunale (salubritate, canalizare, întreținere a drumurilor, stație de epurare, pompieri) niciodată nu va fi nici fezabilă și nici rentabilă din punct de vedere economic. Ar mai fi de spus că fragmentarea excesivă înseamnă și costuri sporite de administrare. De exemplu, media costurilor operaționale generale pe cap de locuitor ale unei primării cu 1500 de locuitori este de 2,5 ori mai mare decât ale unei primării cu cinci mii de locuitori.

Totodată, problemele care stau în fața acestor primării sunt enorme. Peste 60% din populația de la sate încă nu are acces la apeduct. Sisteme de canalizare nu există în 90%

din localități. Doar 1 din 10 localități rurale beneficiază de servicii de salubritate. Marginele satelor sunt invadate de gunoși neautorizate. În iarna precedentă, sute de sate din Moldova au rămas blocate în nămeți pentru zile și săptămâni întregi, pentru că nu dețineau nici cele mai elementare mecanisme de întreținere a drumurilor.

Evident, cu așa capacități la nivel local europenizarea și modernizarea zonei rurale a Republicii Moldova (60% din populație) este puțin probabilă în viitorul apropiat. Riscul că starea actuală de sărăcie, subdezvoltare și depopulare se va perpetua este foarte mare și trebuie luat serios în calcul.

Nu există dubii că eforturile actuale ale APL, Guvernului, donatorilor și societății civile de a revitaliza localitățile Moldovei sunt extraordinare și consistente. Nu este nici o localitate în Moldova care în ultimii 3-5 ani să nu fi implementat măcar un proiect vizibil de modernizare a infrastructurii și a serviciilor publice. Totuși, viteza modernizării trebuie amplificată. De altfel, peste 1/3 din populația Moldovei nu au șanse să aibă acces la servicii comunale de bază nici peste 25-30 de ani. Sunt necesare abordări inovative.

Nu trebuie să inventăm bicicleta. Trebuie doar să învățăm din experiența altor state europene cu o structură administrativ-teritorială modernă (Franța, Cehia, România etc.) **Soluția cea mai viabilă de catalizare a vitezei de modernizare a serviciilor publice în Moldova rurală este promovarea cooperării intercomunitare. Cu alte cuvinte, încurajarea primăriilor mici să-și unească eforturile pentru a presta în comun servicii publice locale. 5-6 primării mici, cu**

un total de 12-15 mii locuitori, își pot mult mai ușor permite organizarea de servicii comunale, decât ar putea să realizeze fiecare primărie în parte.

Pentru 15-20 mii locuitori este deja rentabil din punct de vedere economic de creat și de operat o întreprindere de evacuare a deșeurilor (inclusiv gunoște ecologică), un sistem de apeduct și de canalizare, o stație de epurare, o entitate de pompieri, un serviciu de întreținere a drumurilor și a sistemelor de iluminare etc.

Un potențial enorm prezintă extinderea serviciilor deja existente în orașele-centre raionale pentru localitățile rurale proxime (3-10 km). În aceste cazuri, investițiile necesare de acoperire a unui sat cu servicii publice sunt de 3-5 ori mai mici, decât în cazul proiectelor separate pentru fiecare primărie în parte.

Trebuie de menționat că inițiativele de cooperare intercomunitară deja prind teren în Moldova. De exemplu, în iulie 2013, cu asistența PNUD-Moldova, 7 primării din proximitatea raionului Telenești, inclusiv una vecină, din raionul Sângerei, au decis asocierea pentru a beneficia împreună de serviciile întreprinderii de salubritate din orașul Telenești. Întreprinderea prestează aceste servicii la un tarif de 8 lei/lună, pe când dacă fiecare localitate încerca să-și rezolve separat problema salubrității, tariful ar fi constituit minim 20-25 lei/lună.

Actualmente, Programul Comun de Dezvoltare Locală Integrată al PNUD-Moldova, cu sprijinul financiar al Guvernului Danemarcei și Suediei, sprijină inițierea și implementarea a 10 proiecte de cooperare intercomunitară în toate regiunile țării.

Se preconizează că până la sfârșitul anului 2014 acestea vor constitui nu doar istorii de succes pentru localitățile date, dar și studii de caz pentru multiplicare și replicare. Astfel că anul 2014 urmează să devină unul de cotitură în promovarea cooperării intercomunitare în Republica Moldova.

„VÂRSTA CERE ACȚIUNI”

O campanie cu acest generic a fost lansată de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei în parteneriat cu HelpAge Internațional și Fondul O.N.U. pentru Populație, care se înscrie în cadrul șirului de acțiuni organizate cu ocazia Zilei Internaționale a Persoanelor în Vârstă, marcată la 1 octombrie pe întreg mapamondul având sloganul „Vârșnicii au o viață în spate. Profită de înțelepciunea lor.”

Este prima campanie globală de acest gen dedicată persoanelor în etate.

Cu această ocazie, partenerii au organizat în ajunul acestei zile Marșul Generațiilor. Zeci de persoane de diferite vârste, în-deosebi de la aziluri de bătrâni, împreună cu **ministrul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Valentina Buliga, precum și cu Jan McFarlane, Director de Țară, U.N.F.P.A.**, reprezentanți ai ONG-urilor de profil s-au adunat în parcul Valea Morilor, de unde au pornit în marș spre Rotonda, unde îi aștepta o expoziție cu vânzare a obiectelor de artizanat și buchete de toamnă, tombolă cu surprize, dar și Orchestra Armatei Naționale, care a redat evenimentului o atmosferă de sărbătoare.

Salutându-i pe cei prezenți, dna Valentina Buliga i-a asigurat că prioritar pentru ministerul, pe care îl gestionează, este să le ofere un trai decent, în care fiecare să se bucure de bătrânețe, îndemnându-i, de asemenea, la o îmbătrânire activă.

„Tot mai multe persoane în Moldova duc o viață mai lungă și sănătoasă – e un indicator al progresului. În Republica Moldova, ca și în alte țări din Europa, speranța de viață a crescut și persoanele în etate sunt membri activi ai comunității. Ei contribuie la prosperare în societate prin cunoștințe și experiență”, a spus Jan McFarlane. El a mai adăugat că organizația pe care o reprezintă, dar și O.N.U., susține activ persoanele care au o vârstă respectabilă, pentru că fiecare trebuie tratat cu demnitate și respect.

În anul trecut, în Republica Moldova erau înregistrați oficial 544 379 persoane cu vârsta cuprinsă între 60 și peste 85 de ani. Cei mai mulți au între 60 și 64 de ani. Mai mult de jumătate sunt femei.

Pe parcursul anului curent, în cadrul campaniei „Vârsta cere acțiuni” sunt programate mai multe activități cu scopul

de a oferi posibilitatea persoanelor în etate să interacționeze cu autoritățile publice centrale și locale și să-și expună punctul de vedere asupra modului în care pot obține un trai decent și sănătos.

Deja au avut loc câteva manifestări de acest fel. În comuna Cazangic, raionul Leova, primăria, împreună cu organizația care lucrează cu persoanele în vârstă din localitate, „Avante”, cu susținerea Help Age International în Republica Moldova, au decis să marcheze această zi într-un mod deosebit - în formă de șezătoare cu datini și tradiții, cântece și hore, toate prezentate de profesorii și elevii școlii în fața a 30 de cupluri longevive din sat.

Prezentă la eveniment, viceministrul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, dna Ruxanda Glavan, a menționat că îmbătrânirea demografică în Republica Moldova este consecința directă a fenomenelor demografice ce includ natalitatea, migrația, decesele. Transformările intervenite în structura pe vârste a populației au căpătat un caracter ireversibil, accentuând îmbătrânirea demografică. Față de țările dezvoltate, unde acest proces a durat mai multe secole, deosebirea esențială a tranziției demografice în țara noastră constă în intensificarea proceselor de îmbătrânire în câteva decenii, care a început pentru

noi până a fi intrat în faza de țară economică dezvoltată. Ritmul de îmbătrânire demografică indică o creștere anuală a numărului populației de 60 de ani și mai mult cu cca. 2600 persoane.

În acest context, creșterea numărului de vârstnici necesită elaborarea de noi strategii privind politica socială, integrarea și solidaritatea socială, având o conotație deosebită politicile de protecție socială, sănătatea persoanelor vârstnice și crearea oportunităților egale pentru toate grupele de vârstă, echitabile sub diverse aspecte.

Republica Moldova și-a asumat responsabilitatea de a întreprinde măsuri de soluționare a problemelor persoanelor în etate. Sunt determinate noi priorități de bază, ce accentuează necesitatea promovării măsurilor de extindere a participării persoanelor vârstnice la viața socială și economică, culturală, politică, fiind prioritară consolidarea relațiilor între generații.

Dna Ruxanda Glavan a apreciat manifestarea organizată la Cazangic, menționând că asemenea acțiuni sunt necesare pentru a consolida legătura între generații. „Un proverb spune că cine nu are un bătrân să-și lăcumpere. Republica Moldova are bătrâni, trebuie doar să exploreze acest tezaur. Experiența bătrânilor noștri este marea noastră bogăție, trebuie să învățăm

cu toții din această experiență,” a mai spus Ruxanda Glavan.

În aceeași zi, pentru cei peste 200 din comună au fost organizate mese de binefacere.

O altă acțiune de acest fel a fost organizată în satul Carabetovca, Basarabeasca, la care au fost prezenți viceministrul Muncii, Protecției Sociale și a Familiei, dnul Gheorghe Țurcanu, asistentul social din raion, reprezentantul Casei Naționale de Asistență Socială. Evenimentul a fost organizat de primărie în colaborare cu asociația obștească locală „Comunitate”, în care sunt antrenați voluntari a căror sarcină este să aibă grijă de oamenii în vârstă, rămași singuri și fără sprijin. De menționat că atât în Carabetovca, cât și în întreg raionul Basarabeasca locuiesc mai multe persoane care au vârsta de la 95 de ani și mai mult, iar peste 75 de ani au mai mult de 110 persoane. La Casa Națională de Asigurări Sociale sunt înregistrați 6400 beneficiari, iar cheltuielile lunare sunt de circa 5 milioane 409 mii lei.

Dl Gheorghe Țurcanu a transmis oamenilor din sat felicitările dnei ministru, Valentina Buliga, asigurându-i că toate doleanțele și cerințele înaintate vor fi discutate cu alți colegi de Guvern și vor fi luate măsurile necesare. În altă ordine de idei, dl Țurcanu a salutat activitățile desfășurate de voluntarii din sat, spunând că localitatea poate servi drept model pentru întreaga țară și că oamenii din Carabetovca au suflet mare. Ministrul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a oferit fiecărei persoane în vârstă câte o pungă cu produse alimentare și alte bunuri necesare în gospodărie.

**Ileana RUSU,
Serviciul de Presă
al Ministerului Muncii,
Protecției Sociale și Familiei**

Academia mi-a deschis calea carierii de diplomat

Interviu cu **Tatiana STAHI**, diplomat în cadrul Direcției Generale Cooperare Bilaterală a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, absolventă a Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, promoția anului 2012.

CORRESPONDENTUL: *Ce au însemnat pentru Dumneavoastră studiile la Academia de Administrare Publică?*

Tatiana STAHI: Licențiată în științe politice, specialitatea relații internaționale, în anul 2010 am fost admisă la studii superioare de masterat la aceeași specialitate, la Academia de Administrare Publică. Am obținut titlul de master după doi ani de muncă asiduă, experiență inedită și în strânsă colaborare cu profesorii și colegii din cadrul Academiei. Doream să explorez spațiul unui nou „laborator” de studiere a relațiilor internaționale, dotat cu noi metode de predare, viziuni și abordări, altele decât cele care au constituit esența formării mele ca specialist, și, desigur, cu oportunități de perfecționare, implicare și participare activă în diverse activități generice. Acest antrenament intelectual în decursul a doi ani de dedicare personală a determinat succesul exercițiului de susținere a tezei de masterat cu tema „Relațiile Republicii Moldova cu Statele Unite ale Americii: de la colaborare la parteneriat strategic”, sub îndrumarea profesorului Gheorghe Căldare.

A fost o perioadă de studii activă și interactivă în care am participat la conferințe, mese rotunde, evenimente speciale și proiecte internaționale. Consider că atunci când deții deja un bagaj de cunoștințe fundamentale în domeniu, cel mai bun instructor este practica, însușirea măiestriei de a utiliza acest capital intelectual. În acest sens, am obținut o experiență memorabilă prin participarea în anul 2011, împreună cu alți 8 colegi de la Academia, în cadrul proiectului „Polonia – partener de încredere”, lansat între Academia de Administrare Publică din Moldova și Școa-

la Națională de Administrare Publică din Polonia. Acesta a durat aproximativ, cinci luni, perioadă în care am reușit să efectuăm o vizită de documentare în Polonia, dar și să ne testăm abilitățile didactice, având sarcina de a face cunoscută colegilor și colaboratorilor din cadrul Academiei noastre experiența Poloniei în procesul său de democratizare și aderare la Uniunea Europeană.

Indiscutabil, calitatea studiilor este raportată la colectivul didactic al instituției, iar colectivul Academiei de Administrare Publică este unul profesionist, de cea mai înaltă probă. Am avut parte de profesori deosebiți, deschiși și receptivi, fiecare dintre ei remarcându-se prin iscusința și originalitate de a predă. Cu tot respectul pentru domniile lor, îmi îngădui să disting doi profesori care s-au remarcat și prin creativitate, și spirit activ de inițiativă – Ana Gorea și Rodica Rusu. Iar, în ceea ce privește atmosfera de studii, am apreciat abaterea de la modelul clasic al relației profesor-student și încurajarea unor relații colegiale, de strânsă cooperare.

COR.: În ce măsură cunoștințele acumulate în anii de studii la Academia vă ajută în activitatea Dumneavoastră practică în cadrul MAEIE?

T.S.: Probabil că am avut marele noroc de a cunoaște

profesori deosebiți cu dedicație specială pentru munca pe care o realizează și conștiincioși de menirea pe care o au. Am fost privi-

legiată să cunosc bogata practică diplomatică a profesorului Gheorghe Căldare, care m-a îndrumat către începutul carierei mele diplomatice și fapt pentru care îmi exprim toată recunoștința, a profesorilor Orest Tăriță și Alexandru Burian. Astăzi mi-am fixat aceeași destinație, pe care au ales-o dumnealor cândva, de aceea cunoștințele pe care le-am primit de la ei și experiența lor valoroasă a fost un reper pentru începutul activității mele și, totodată, mă încurajează să fiu ambițioasă în scopuri.

De asemenea, în perioada studiilor la Academia, mi-am perfecționat cunoștințele de limbă engleză, cu care operez frecvent în cadrul serviciului, deoarece ea continuă să fie un instrument absolut necesar al comunicării în raporturile diplomatice din perioada contemporană. La fel de importante sunt și cunoștințele despre sistemul administrației publice, în care sunt încadrată, iar fără a cunoaște modul de funcționare al acestuia nu cred în succesul unei integrări și colaborări active cu toate elementele acestui sistem.

După absolvire, am fost angajată la Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, realizându-mi, astfel, visul meu de a deveni diplomat, cale care mi-a deschis-o Academia

de Administrare Publică, pentru care voi fi recunoscătoare o viață întreagă.

COR.: După absolvire, continuați să colaborați cu Academia, cu profesorii de aici în scopul perfecționării cunoștințelor, a practicilor de lucru?

T.S.: Cunoștințele și experiența acumulate pe durata studiilor la Academia sunt încă foarte proaspete și reușesc să imprime dinamică activității pe care o desfășor. Totodată, este o axiomă faptul că administrația publică (pragmatică) și mediul academic sunt complementare, iar dialogul permanent dintre acestea este un imperativ care asigură succesul în activitatea noastră de zi cu zi. În ce privește colaborarea cu profesorii de la Academia, citez să menționez că la moment este o „cooperare pasivă” sau „indirectă”, întrucât se realizează prin intermediul publicațiilor acestora. Mă inspiră articolele și lucrările elaborate de profesorii și colaboratorii Academiei, care dezghioacă în detalii anumite subiecte sau oferă o abordare critică vizavi de unele probleme, față de care noi, funcționarii publici, am putea avea responsabilitate. Această practică mă ajută să privesc lucrurile obiectiv și să recurg la o analiză comprehensivă a faptelor și a evenimentelor. Totodată, am speranța că vom reuși să realizăm o cooperare activă în care să facem schimb de idei, practici de lucru, critici constructive, etc.

COR.: Care sunt planurile de viitor în cariera profesională, dar și referitor la studiile de doctorat?

T.S.: Sunt la început de carieră și sunt ambițioasă. Vreau să fiu bună în ceea ce fac și să obțin rezultate importante prin care să contribui la activitatea de promovare a politicii externe a Republicii Moldova. Nu am, deocamdată, planuri privind efectuarea studiilor de doctorat, deși recunosc că examinez această posibilitate.

Interviu de Ion AXENTI

Gheorghe VRABIE – autorul simbolurilor naționale

Cunoscut departe peste hotarele țării, Gheorghe Vrabie este un om de o inteligență rară, personalitate renaștină, care a reușit și continuă să reușască multe.

Născut la 21 martie 1939, la Călinești, județul Bălți, într-o familie de țărani, Gh. Vrabie studiază artele frumoase, mai întâi la Școala Republicană de Arte Plastice „Iliă Repin” (1956–1960), apoi la Facultatea de Arte Grafice, Academia de Arte Plastice din Sankt-Petersburg, Rusia (1961–1967). Activează în sfera artei grafice de șevalet și

de carte, artei monumental-decorative, heraldicii și cercetării științifice în domeniul artelor plastice.

A educat generații de tineri talentați la Școala de Arte Plastice pentru Copii „A. Șciusev”, și-a adus obolul la studierea culturii naționale la Institutul Patrimoniul Cultural al Academiei de Științe a Moldovei.

Gh. Vrabie este cunoscut prin lucrările sale monumental-decorative în mozaic și frescă, prin grafica de carte la cele peste 100 de denumiri de cărți din literatura română și universală.

Ca plastician bucură cei mai rafinați admiratori ai artelor frumoase la prestigioase expoziții internaționale de artă plastică. Astăzi, lucrările dumnealui fac

parte din colecțiile muzeelor naționale de artă și colecțiile particulare din Chișinău, București, Iași, Sankt-Petersburg, Moscova, Almatî, Washington, Philadelphia, Plovdiv, Budapesta și alte metropole.

După dezmembrarea U.R.S.S. și obținerea independenței R. Moldova, Gh. Vrabie elaborează Stema de Stat și Drapelul de Stat ale Republicii Moldova, Stema și Drapelul municipiului Chișinău, simbolica Departamentului Vamal, Emblema Curții Supreme de Justiție, Drapelul Ligii Ofițerilor din Republica Moldova. Este autorul imaginii monedei naționale - leul moldovenesc, precum și a desenelor de pe bancnotele valutei naționale. Semnătura lui Gheorghe Vrabie se păstrează

pe verso-ul bancnotei de 100 lei. Prodigioasa activitate a maestrului este apreciată cu cea mai înaltă decorație de stat a Republicii Moldova – „Ordinul Republicii” (2010), cu titlurile de Maestru în Artă (1996), Laureat al Premiului Național (1988), Laureat al Premiului pentru Excelență al Uniunii Artiștilor Plastici (1999). Este distins cu medalia „Mihai Eminescu” (2000).

În același timp, puțini dintre admiratorii renumitului plastician cunosc faptul că Gheorghe Vrabie este și autorul numeroaselor versuri inconfundabile prin bogăția ideilor filosofice și frumusețea limbajului.

Vă propunem spre lectură, doar câteva dintre acestea.

Vlad CIOBANU

TREI CULORI

În memoriam Gheorghe Ghimpu, cel care a ridicat Tricolorul deasupra sediului Parlamentului R. Republicii Moldova la data de 27 aprilie 1990.

Există pe paletă trei culori de bază,
Din care toate celelalte se formează,
Din cele trei culori, în doze diferite combinate
Rezultă și culorile și tonurile toate.

Albastrul, galbenul și roșul cel aprins
Este treimea Sfântă-n care tot spectrul e cuprins,
Acestea-s și culorile de bază-n Curcubeu,
Din ele e alcătuit și Tricolorul meu!

„Cârpă” te-au numit, drapel „fascist”,
Rătăciții ce-l slujesc pe antihrist,
Dar Slavă Domnului, există și forțele divine
Și mai există-n lume și frumuseți sublime:
Azurul, Aurul și Focul, din cele trei culori
Veșnic atașate împreună ca trei sfinte, scumpe
pe sărbători!...

ASCENSIUNE (acrostih)

Urcușul săvârșit de neamul românesc!
Creativitatea - dar dumnezeiesc,
Sclipirea fulgerelor, dăinuind pe cer,
Elanul devenirii, ascendent.
Noianul viselor ce clocotesc în piept,
Impetuos lansate în eter.

Misterios lucind, incandescente,

Erupția dorințelor ardente,
Lumină din lumină răspândind,
Iradiind în spațiu și în timp
Au conlucrat, vibrând la unison!
Harul dăruit de Ursitoare,
Ispitele ce-l mistuie pe om,
Miracolul voinței creatoare.

N. B. A se citi de jos în sus!

AUTOPORTRET (acrostih)

Gânduri-roiiuri apărute-n minte
Epave rătăcite printre valuri,
Orânduți-vă ca pietrele cioplite
Reconstruind prin verbe idealuri!

Grăbiți-vă, căci clipele-s grăbite,
Extrase din fluidul efemer
- Vreau să vă știu ca templele sfințite
Rămase avântate către cer!...
Adio spune-voi, când clopotul va bate,
Bun rămas! Dar este și-un post-scriptum,
Iscat atunci când se închide-o carte:

Eu m-am zidit în pietre, înălțându-mi
Pereții sus. Voi stați puțin, priviți-mă din rânduri,
Stăm față-n față!...
Căci eu vă văd din pietrele din ziduri.

DONJONUL*

Ca-ntr-o cetate ne zidim în carte
Cu tot ce-avem mai drag, mai scump, mai sfânt,
Cu amintirile, speranțele și visurile toate,
Ca să nu le poată duce moartea în mormânt.

Ca-ntr-un donjon, în cel mai trainic turn din fortăreață,
Sunt adunate, ocrotite, tănuite,
Comorile create prin munca de o viață,
Ferite de primejdii și-amenințări cumplite.

În cărți ca-n fortărețe s-au zidit,
Învățămintele și datinile noastre,
Ca stelele lucind pe cerurile-albastre!
Prin cărți se va salva ființa noastră,
Ca o lumânare-aprinsă dăinuind,
Prin întuneric, prin ploaie și prin vânt!

**Dacă donjonul, cel mai fortificat și rezistent turn dintr-o cetate, nu a fost cucerit de către dușmani în timpul asediului, atunci și cetatea este considerată necucerită.*

VIȚA DE VIE

Din depărtate vremuri, sumbre și păgâne,
Columnă vie crești, în timpul infinit, -
Renaști cu primăvara pe coline,
Împodobită-n aură de mit!
Ași vrea să-ți știu enigmele, pe toate,
De dincolo de struguri și de vițe,
Și să citești pe rând, ca dintr-o carte,
Din tainele cifrate în semințe!

Via-i ca și omul de doruri zbuciumat,
Când vântul sună-n vițe, ca-n strune de lăută,
Iar strugurii dansează lent și legănat
Și frunzele se zbat în ritmuri de bătută!
Trăiește vița-n vie și-i spune despre multe
Omului ce știe să vadă și s-audă!

Victor GUȚULEAC: DREPT ADMINISTRATIV

A apărut de sub tipar lucrarea „**Drept administrativ**” de Victor Guțuleac, doctor în drept, profesor universitar. Absolvent al Universității de Stat din Moldova și al Academiei Ministerului Afacerilor Interne din Moscova, Facultatea de Administrare. A susținut teza pentru obținerea titlului de doctor în drept cu tema “Administrarea în sistemele sociale și economice”.

Prezenta lucrare este rezultatul bogatei experiențe a autorului în calitate nu numai de cadru didactic, fiind șef de catedră și rector al Academiei Ministerului Afacerilor Interne „Ștefan cel Mare”, apoi profesor universitar la Facultatea Drept și Științe Politice, ULIM, dar și în calitate de specialist în domeniul aplicării normelor de drept – capacități pe care el le-a obținut pe parcursul activității în sistemul organelor ocrotirii normelor de drept timp de 30 de ani.

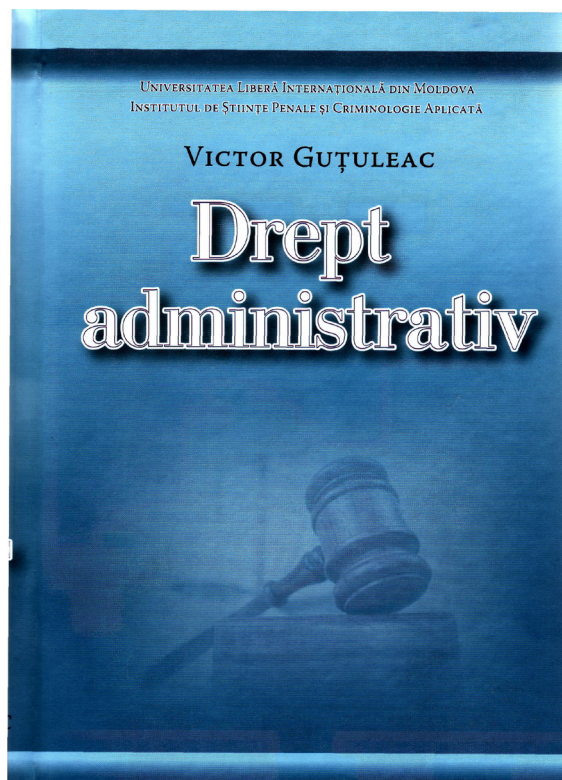
Este cunoscut faptul că administrarea publică ca domeniu de activitate are o valoare deosebită pentru dezvoltarea și prosperarea oricărei societăți și a oricărui stat. Cadrul legal poate fi unul perfect, dar dacă nu există și nu funcționează un mecanism bine determinat de executare a normelor legale, nu putem tinde la o administrare legală, eficientă și oportună, este de părere autorul lucrării.

O administrare eficientă este imposibilă fără evidențierea celor mai moderne forme și metode de conducere, forme și metode de asigurare a legalității în procesul de administrare, de protecție a drepturilor și intereselor legale ale cetățenilor, de abuzuri din partea „cinovnicilor.” Anume aceste probleme constituie obiectul de reglementare al dreptului administrativ ca ramură a dreptului, obiectul de investigație al dreptului administrativ ca știință juridică, obiectul de studiu al dreptului administrativ ca disciplină de studiu.

Pregătirea unui jurist de performanță este imposibilă fără studierea profundă a dreptului administrativ, ca una dintre disciplinele juridice de bază în acest scop. Un rol deosebit de important le revine științei dreptului administrativ și asigurării procesului de instruire cu materiale didactice.

Scopul acestei lucrări, după cum menționează V. Guțuleac, este de contribui la dezvoltarea doctrinei juridice naționale, la completarea bibliografiei în domeniul dreptului administrativ.

Lucrarea conține 6 titluri și 25 de capitole, care se referă numai la partea generală a dreptului administrativ și la

procedurile administrative.

La expunerea materialului, autorul vine cu analiza unor probleme care reprezintă o noutate pentru literatura didactică în domeniul dreptului administrativ, examinează unele instituții juridice care nu sunt analizate nici în literatura națională de specialitate, nici în doctrina românească, însă care au, în viziunea autorului, o importanță majoră pentru procesul de administrare publică. Este vorba, în primul rând, de: argumentarea existenței răspunderii administrativ disciplinare și delimitarea ei de răspunderea disciplinară; probarea răspunderii contravenționale și separarea ei de răspunderea administrativă și alte forme de răspundere juridice; regimurile administrativ-juridice: starea de urgență, starea de asediu, starea de război; supravegherea administrativă ca

metodă de administrare a sănătății publice, a măsurilor antiincendiară, administrării armelor și munițiilor cu destinație civilă, a sistemului de licențiere în Republica Moldova. Conformața structurii tradiționale a

dreptului administrativ este făcută o analiză mai amplă decât cea caracteristică pentru stilul unui manual, cu o polemică științifică și cu formularea unor probleme existente în domeniul respectiv.

Aceasta se referă la următoarele instituții juridice: contractele administrative; actele juridice ale organelor puterii executive și cele ale administrației publice locale; serviciul public, funcția publică și statutul funcționarului public; subiecții particulari ai dreptului administrativ; normele și raporturile de drept administrativ etc.

În procesul de elaborare a acestei lucrări autorul a studiat destul de amplu literatura didactică și cea științifică nu numai din doctrina juridică națională, dar și din cea din România, Federația Rusă, din alte

state, în carte fiind incluse peste 1500 de trimiteri la diverse surse de informație utilizate.

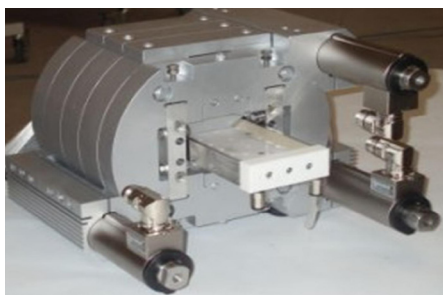
Stilul prezentării materialului lucrării nu este unul pur didactic. Intențiile autorului au fost de a invita cititorul, în special, doctoranzii, masteranzii, studenții la o polemică științifică, la o analiză științifică a rezultatelor administrării publice în diverse domenii, la depistarea problemelor existente în procesul administrării publice, la elaborarea căilor de soluționare a acestor probleme.

Acest stil de prezentare a materialului didactic V. Guțuleac l-a considerat unul adecvat scopurilor pe care și le-a propus, elaborând respectiva lucrare. Deoarece, viața cotidiană dictează necesitatea pregătirii unui jurist cu o viziune mai largă și cu o orientare complexă. Deja în procesul de instruire, viitorul specialist trebuie să fie conștient de faptul că, în realitate, în activitatea de zi cu zi nu întotdeauna și nu în orice situație concretă există o singură soluție și că această soluție este una corectă. Persoana instruită urmează să acumuleze cunoștințe și deprinderi practice de a analiza problema concretă, de a găsi căile optime de soluționare a ei și de a lua decizia corectă.

Lucrarea este elaborată în conformitate cu curriculumul cursului de drept administrativ pentru instituțiile universitare cu profil juridic și este destinată studenților, masteranzilor, doctoranzilor, angajaților în organele de drept, precum și tuturor specialiștilor antrenați în procesul de elaborare, studiere, aplicare a normelor de drept administrativ și de propagare a științelor juridice.

Vitalie NICA

Răcirea magnetică – revoluție în industria frigorifică

Sistemele actuale de răcire afectează mediul, în special stratul de ozon. Tehnologia folosită în momentul de față este bazată pe compresia de vapori și a fost dezvoltată acum aproximativ 100 de ani. În ciuda faptului că a fost îmbunătățită în timp, nu și-a mărit randamentul în mod semnificativ.

Dr. ing. Sergiu Lionte, cercetător și doctorand la Institutul Național de Științe Aplicate INSA din Strasbourg, Franța, spune că răcirea magnetică este o inițiativă dezvoltată din nevoia de a eficientiza costurile ener-

getice și totodată din dorința de a concepe o sursă regenerabilă de energie, care să fie prietenoasă cu mediul. Tehnologia are în plus trei avantaje față de sistemul actual de răcire.

În primul rând costurile energetice se vor reduce la jumătate față de costurile pe care le produc sistemele clasice, astfel încât produsul este unul deosebit de eficient. În al doilea rând, impactul cu mediul va fi unul scăzut, deoarece folosește apa ca fluid de lucru, eliminând necesitatea folosirii substanțelor nocive, precum CFC-uri, HFC-uri și amoniac. Un al treilea mare avantaj ar fi lipsa zgomotului. Este un produs silențios deoarece nu folosește compresorul, așa cum este utilizat în cadrul tehnologiilor clasice.

Sucul de portocale contra... cancerului

Consumul zilnic de suc de portocale ar putea ajuta la prevenirea unora dintre cele mai temute probleme medicale ale secolului. Potrivit oamenilor de știință această băutură are capacitatea de a preveni cancerul. Motiv pentru care suc de portocale multe efecte pozitive asupra sănătății umane este acela că băutura conține mulți antioxidanți și flavonoizi. Studii anterioare au indicat că suc de portocale poate reduce riscul de apariție a leucemiei la co-

pii, ajutând totodată în procesul de prevenire prin chimioterapie a cancerelor mamar, hepatice și de colon.

Cercetările au demonstrat și faptul, că efectele biologice ale sucului de portocale asupra corpului uman sunt influențate de compoziția sa. La rândul său, compoziția depinde de condiții precum clima, solul, metodele de stocare a fructului după culegere, dar și cât de copt este acesta. Și încă o precizare a oamenilor de știință: este contraindicat de făcut abuz de suc de portocale, deoarece poate avea efecte negative.

Telefon mobil încărcat permanent

Locația telefonului mobil va putea fi depistată chiar dacă acesta rămâne fără baterie.

Este ideea unui nou program, destinat telefoanelor mobile, numit „Wysips”.

Noua tehnologie are rolul de a transforma energia provenită de la soare sau surse electrice și poate păstra bateria telefonului întotdeauna încărcată. Sunt utilizate cristale, amplasate în partea de sus a telefonului mobil, a tabletelor sau smartwatch-urilor, care

atrag și colectează lumina.

Ideea aparține unei companii franceze care lucrează la dezvoltarea proiectului.

Vechile programe de acest gen foloseau o tehnologie asemănătoare. Cu toate acestea, după 10 minute de expunere la soare, reușeau să prelungească viața bateriilor telefoanelor mobile cu doar patru minute.

Orbirea ar putea fi tratată

Oamenii de știință din Marea Britanie au descoperit că partea retinei care detectează lumina, ar putea fi reparată cu ajutorul așa numitelor celule stem.

Experții de la University College din Londra au folosit această metodă pentru a crea retine pentru șobolani în laborator. Aceștia au utilizat mii de celule stem, pe care le-au injectat în ochii animalelor oarbe.

Studiile au arătat că aceste celule se pot integra cu cele ale ochilor și pot funcționa.

Deși efectul este încă slab, cercetătorii britanici spun că în cinci ani ar putea să încerce aceste tehnici și pe oameni.

Bilingvismul dezvoltă creierul

Oamenii care vorbesc fluent cel puțin o limbă străină și alternează frecvent și cu ușurință între aceasta și limba maternă au un nivel mai ridicat de flexibilitate mentală decât cei care stăpânesc o singură limbă.

Cercetătorii cred că bilingvismul întărește funcțiile executive ale creierului, precum memoria, abilitatea de a desfășura mai multe activități deodată și rezolvarea problemelor.

Aceste capacități sunt îm-

bunătățite mai ales la persoanele bilingve, ce au învățat două limbi din fragedă copilărie și le utilizează în mod curent. Psihologii arată că, deseori, astfel de persoane folosesc cele două limbi aproape tot timpul, având un control simultan asupra lor.

Lecții anticorupție

Ofițerii Centrului Național Anticorupție, împreună cu reprezentanții Guvernului Tinerilor, au ținut, pe 2 octombrie, un curs anticorupție la Colegiul de medicină din orașul Ungheni. La instruire au fost prezenți peste 50 de elevi și profesori. Genericul training-ului a fost „Fii elev disciplinat, nu da mită pentru învățat.”

Elevii au învățat ce este „răspunderea juridică a actelor de co-

rupție,” care este semnificația „comportamentului coruptiv” și în ce cazuri vorbim despre „conflict de interese.”

La finalul cursului, ofițerii CNA au împărțit reflectorizante cu mesajul „Un viitor fără corupție.”

De notat că, experții Direcției prevenirea corupției a Centrului Național Anticorupție au finalizat cele 25 de instruirii anticorupție susținute la Departamentul Poliției de Frontieră, la care au participat peste 800 de persoane.

Seminarele oferite de CNA fac parte din Planul de acțiuni al Centrului privind educația anticorupție a cetățenilor

Doi inspectori condamnați pentru mită

Doi inspectori ai Direcției poliției rutiere au fost condamnați, fiind învinuiți de extorcere de la un șofer 280 de lei. Cazul s-ar fi produs pe 29 septembrie 2010, pe traseul Chișinău-Leușeni. Poliștii ar fi cerut mită pentru a nu sancționa șoferul pentru depășirea vitezei de circulație.

Judecătoria Nisporeni a achitat poliștii invocând inexistența faptei infracțiunii. Hotărârea a fost atacată la Curtea de Apel Chișinău care a menținut sentința primei instanțe.

În aprilie curent, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul ordinar și a dispus rejudecarea cauzei. Potrivit noii decizii, cei doi au fost condamnați la câte 5 ani de detenție, amenzi de câte 40 mii lei, cu privarea dreptului de a ocupa funcții în cadrul MAI pe termen de 3 și, respectiv, 4 ani.

Polițist reținut de C.N.A.

Un inspector din cadrul Inspectoratului Național de Patru-lare din Bălți a fost reținut de ofițerii anticorupție, fiind suspectat de corupere pasivă.

Acesta ar fi pretins 1.500 de lei de la o persoană, pentru a-i restitui permisul de conducere, ridicat încă în luna decembrie 2012.

Inspectorul nu a întocmit niciun document care să confirme că i-a luat permisul de conducere acestui șofer.

În urma măsurilor operative de investigație, polițistul a fost

reținut în flagrant, după ce a primit suma cerută. Pe acest caz a fost deschis un dosar penal, pentru corupere pasivă.

Dacă va fi găsit vinovat, suspectul riscă până la 10 ani de închisoare și o amendă de până la 60.000 de lei. De asemenea, el nu va putea ocupa anumite funcții timp de 2 - 5 ani. Inspectorul are deja statut de bănu-it și a fost reținut pentru 72 ore.

De la începutul anului curent, de către Centrul Național Anticorupție sunt cercetați penal 41 de polițiști.

Tânăr și corupt

Un tânăr, în vârstă de 25 de ani din Chișinău a fost reținut de ofițerii CNA și procurorii anticorupție, fiind bănu-it de trafic de influență. Potrivit denunțatorului, acesta ar fi pretins de la un agent economic 15 500 de euro, susținând că are influență asupra unor consilieri din cadrul Consiliului Municipal Chișinău și că-i poate determina să-i elibereze o autorizație de construcție. Documentul ar fi fost solicitat pentru construcția unei terase pe apă pe unul din lacurile capitalei.

Tânărul a fost reținut în fața unui centru comercial din Chișinău în momentul în care pri-

mise ultima tranșă de 3000 de euro din suma pretinsă. Anterior, potrivit informațiilor oferite de denunțator, tânărul ar fi primit 12.500 de euro.

În prezent, bănu-itul este cercetat penal pentru trafic de influență, iar dacă va fi găsit vinovat el riscă până la 7 ani de închisoare.

Corupție în sport

Procuratura Anticorupție a finalizat acțiunile de urmărire penală și a expediat instanței de judecată cauza penală de învinuire a directorului unei școli sportive din Anenii Noi și a unui membru al Asociației Presei Sportive. Persoanele sunt învinuite de comiterea infracțiunii „darea de mită,” prevăzută de art. 334 din Codul penal, care stabilește o pedeapsă de până la 7 ani de închisoare.

Potrivit actului de inculpare întocmit de procurori, în iulie curent, învinuiții au încercat să influențeze rezultatele meciului de fotbal feminin Under-17 între selecționatele Moldovei și Letoniei, care urma a fi disputat pe 4 august în cadrul Campionatului Europei. Învinuiții i-ar fi propus antrenorei echipei moldovenești de fotbal să organizeze pierderea meciului în fața adver-

sarilor, la o diferență de 2 goluri, prin modificarea planului tactic al meciului și a componenței selecționatei. Pentru aceasta, potrivit probelor acumulate, inculpații i-ar fi promis antrenorei lotului național 8 mii de dolari, banii însă nu au reușit să ajungă la destinație, cei doi fiind reținuți de procurori și ofițerii Centrului Național Anticorupție.

În cadrul urmăririi penale, directorul școlii sportive din Anenii Noi a încheiat cu procurorul acord de recunoaștere a vinovăției, iar jurnalistul sportiv și-a recunoscut doar parțial vina.

Ca mulțumire – 1000 de euro

Fostul șef al Serviciului Juridic din cadrul Ministerului Culturii a fost reținut de ofițerii Centrului Național Anticorupție, fiind bănu-it de corupere pasivă. Potrivit datelor anchetei, juristul ar fi pretins de la o angajată a instituției o mie de euro drept mulțumire pentru că „ar fi ajutat-o să se angajeze la serviciu.” Bărbatul ar fi insistat

ca femeia să-i transmită cardul de salariu și parola ca să-și extragă singur banii. Până în prezent, juristul și-ar fi însușit în jur de 16 mii de lei.

Pe acest caz a fost deschis un dosar penal pentru corupere pasivă, iar dacă va fi găsit vinovat, bănu-itul riscă până la 10 ani de închisoare cu o amendă de până la 60 de mii de lei.

Polilingvismul: necesitate sau predilecție

Conform unui sondaj de opinii, organizat cu prilejul Zilei Internaționale a limbilor europene, moldovenii susțin că fiecare dintre noi trebuie să cunoască două sau mai multe limbi străine. Și nu doar atât. De când sunt nevoiți să meargă la muncă peste hotare, moldovenii au devenit poligloți și sunt în măsură să-ți dea un sfat cum să înveți o limbă străină.

Potrivit lingviștilor, o limbă străină poate fi însușită rapid dacă încerci și să comunici în ea. Sunt eficiente metodele de învățare în grup pentru că o limbă trebuie să fie vorbită. Trebuie să o dezvolți, să comunici la maximum, spun specialiștii în domeniul lingvisticii. Cu toate acestea, unii moldoveni preferă să învețe de sine stătător o limbă de circulație internațională, cu ajutorul unor programe și cărților electronice. În acest mod, unii reușesc să însușească mai

multe limbi de circulație internațională: engleza, franceza, spaniola, germana etc.

Pe de altă parte, filologii

Manifestarea a debutat în anul 2001, an care a fost declarat de Consiliul Europei Anul european al limbilor vorbite.

De atunci, în fiecare an, la 26 septembrie, în fiecare din cele 45 de state membre ale Consiliului Europei, se sărbătorește Ziua limbilor vorbite.

În Europa se vorbesc 23 de

limbi oficiale, dar există și peste 60 de comunități autohtone care vorbesc o limbă regională sau minoritară.

Mesajul principal transmis de Ziua limbilor este următorul: Limbile străine stimulează afacerile, pentru că angajații cu competențe lingvistice, care constituie o achiziție valoroasă pentru angajator, facilitează vânzările în alte țări, iar persoanele care își caută un loc de muncă și, în același timp, învață o limbă străină, își îmbunătățesc șansele de angajare.

susțin că înainte de a învăța o limbă străină este necesar, mai întâi de toate, de a o vorbi corect pe cea maternă.

Nota redacției: Ziua Limbilor Europei este o manifestare care celebrează diversitatea lingvistică, plurilingvismul, învățarea limbilor străine pe durata vieții. Ziua Europeană a Limbilor are ca obiectiv să atragă atenția publicului asupra importanței învățării limbilor străine și să îl sensibilizeze cu privire la existența și valoarea tuturor limbilor vorbite în Europa, încurajând învățarea lor.

Lingvistica de acum 6500 de ani

Acum 6.500 de ani era greu de găsit un studio de înregistrare, însă grație eforturilor depuse

de cărturari de-a lungul secolelor, astăzi avem oportunitatea de a afla cum suna limba vorbită de strămoșii noștri. Un lingvist de la Universitatea Kentucky S.U.A. a înregistrat o scurtă poveste în Proto-Indo-Europeană (P.I.E.), o limbă vorbită de-a lungul Europei și Asiei în perioada 4.500 î.e.n. - 2.500 î.e.n.

Limba proto-indo-europeană este strămoșul ipotetic al tuturor limbilor indo-europene, din care fac parte majoritatea limbilor europene, inclusiv româna, engleza și poloneza.

Profesorul **Andrew Byrd** a folosit latina, greaca și sanscrita pentru a deduce cum suna Proto-Indo-Europeană. „Este o aproximare foarte educată. Limba persană și engleză erau aceeași limbă acum 6500 de ani. Acest lucru ne dă o senzație de unitate,” spune Byrd.

Abonarea 2014

A început abonarea pentru anul 2014 la revista științifico-metodică trimestrială „**ADMINISTRAREA PUBLICĂ**” și la ziarul „**FUNCȚIONARUL PUBLIC**” publicații ale Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova.

Revista „**Administrarea Publică**” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei.

Ziarul „**Funcționarul Public**” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 37 lei 80 bani; 6 luni - 75 lei 60 bani.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Mihai MANEA - șef secție

Ion AXENTI - secretar responsabil

Vitalie NICA - redactor, designer

Sergiu PÎSLARU - redactor, designer

A DRESA ANOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 370.

Dat la tipar 30.08.2013

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” -
publicație a Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova